

Informatīvais ziņojums
"Par iekšējās pretkorupcijas kontroles
sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās"

1. PAMATOJUMS UN PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS
RAKSTUROJUMS

Ar Ministru kabineta 2015.gada 16.jūlija rīkojumu Nr.393 "Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņem 2015.-2020.gadam" apstiprinātas Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādnes 2015.-2020.gadam (turpmāk – Pamatnostādnes), kurās kā viens no korupcijas un krāpšanas novēršanas un apkarošanas politikas mērķiem noteikts - izveidot un uzlabot tādu patstāvīgi darbojošos iekšējās kontroles sistēmu, kas maksimāli ierobežo korupcijas rašanās un finanšu līdzekļu izkrāpšanas iespējas valsts, pašvaldību vai privātajā sektorā.

Atbilstoši Pamatnostādņu 6.nodaļas "Uzdevumu un pasākumu plāns" 3.8.uzdevumam Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam (turpmāk – Birojs), sākot ar 2015.gadu (ik pēc diviem gadiem), jāizstrādā informatīvie ziņojumi par korupcijas riskam īpaši pakļauto institūciju iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu, balstoties uz kuru, jāsniedz rekomendācijas konstatēto korupcijas risku novēršanai, tai skaitā jāizstrādā priekšlikumi Ministru kabineta noteikumu vai vadlīniju pilnveidošanai.

Pamatojoties uz minēto uzdevumu, Birojs veica publiskas personas institūciju¹ iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu. Attiecīgi 2015.gada nogalē izstrādāts pirmais informatīvais ziņojums "Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās" (reģ. Nr.2016-TA-102), kurš 2016.gada 21.janvārī iesniegts Ministru kabinetā. Savukārt 2018.gada pirmajā pusē sagatavots otrais informatīvais ziņojums "Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās" (reģ. Nr.2018-TA-1453), kurš iesniegts Ministru kabinetā 2018.gada 13.jūlijā.

Ievērojot pirmā informatīvā ziņojuma secinājumus un priekšlikumus, tika izstrādāti un 2017.gada 27.oktobrī stājās spēkā Ministru kabineta 2017.gada 17.oktobra noteikumi Nr.630 "Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā" (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr.630). Tādējādi tika pieņemts vienots ārējais normatīvais akts publiskas personas institūcijām ar mērķi radīt vienotu izpratni par pamatprasībām iekšējās kontroles sistēmas izveidošanai korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai. Ņemot vērā, ka Ministru kabineta noteikumos Nr.630 noteiktā iekšējās kontroles sistēma publiskas personas institūcijām bija jāizveido līdz 2018.gada 31.decembrim, otrajā informatīvajā ziņojumā netika izstrādāti papildu priekšlikumi iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas pilnveidošanai vai uzlabošanai.

Savukārt, lai sniegtu ieteikumus, metodisku palīdzību un piemērus korupcijas risku novēršanai, ieviešot Ministru kabineta noteikumos Nr.630 noteiktās pamatprasības, 2018.gada 31.janvārī ar Biroja priekšnieka rezolūciju tika apstiprinātas vadlīnijas par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas

¹ Atbilstoši likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 1.panta 8.punktam publiskas personas institūcijas ir: a) publiskas personas iestāde (tās struktūrvienība), b) publiskas personas kapitālsabiedrība, c) kapitālsabiedrība, kurā publiskas personas daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus vai kurā publiskai personai ir cita veida izšķirošā ietekme atbilstoši Koncernu likumam, d) kapitālsabiedrība, kurā vienas publiskas personas vai vairāku publisku personu kapitālsabiedrību daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus vai kurā vienai publiskai personai vai vairākām publiskām personām ir cita veida izšķirošā ietekme atbilstoši Koncernu likumam.

institūcijā (turpmāk - vadlīnijas)². Tās izstrādātas kā palīginstruments publiskas personas institūcijām iekšējās kontroles sistēmas izveidei, pilnveidošanai un uzturēšanai. Vienlaikus vadlīnijās ir iekļauta informācija un praktiski padomi, piemēram, kā veidot iekšējās pretkorupcijas kontroles vidi, identificēt, analizēt, novērtēt korupcijas riskus un noteikt pasākumus korupcijas riska mazināšanai.

Lai sagatavotu un noteiktā kārtībā iesniegtu Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par korupcijas riskam īpaši pakļauto institūciju iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu par 2018. un 2019.gadu, Birojs 2019.gada novembrī nosūtīja vēstules publiskas personas institūcijām ar lūgumu sniegt informāciju par institūcijas iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu, izmantojot jautājumu tabulu "Iekšējās kontroles sistēmas novērtējums" (*skat. pielikumu*).

Nemot vērā minēto, Birojs šajā informatīvajā ziņojumā sniedz institūciju sniegtās informācijas par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmu novērtējumu par situāciju 2019.gada nogalē. Papildus Birojs, analizējot tā rīcībā esošo informāciju par 2017., 2018. un 2019.gadu, sniedz vērtējumu par konstatētajiem likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" (turpmāk - Interešu konflikta novēršanas likums) pārkāpumiem valsts amatpersonu darbībā, kā arī, analizējot Biroja kriminālvajāšanas uzsākšanai nosūtītās lietas, identificē, kādu institūciju amatpersonu (nodarbināto) darbībās tiek konstatētas noziedzīgu nodarījumu pazīmes.

1.1. Interešu konflikta novēršanas likuma pārkāpumu analīze

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 214.² pantu Birojs izskata šā kodeksa 166.²⁸–166.³¹ un 166.³³ pantos paredzēto administratīvo pārkāpumu lietas. Attiecīgi Birojs kontrolē un piemēro administratīvos sodus par amatu savienošanas ierobežojumu izpildes kārtības neievērošanu, neziņošanu par atrašanos interešu konflikta situācijā, valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpšanu, dāvanu, ziedojumu un citāda veida mantiskās palīdzības pieņemšanas ierobežojumu pārkāpšanu un valsts un pašvaldību institūciju vadītājiem noteikto pienākumu nepildīšanu. Kontrolējot Interešu konflikta novēršanas likuma izpildi un valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu ievērošanu, Birojs pārbauda valsts amatpersonu deklarācijās norādītās ziņas un izvērtē iedzīvotāju iesniegumos un sūdzībās minētos faktus, citu institūciju sniegto informāciju, kā arī citu Biroja rīcībā esošo informāciju.

Konstatējot valsts amatpersonas rīcībā Interešu konflikta novēršanas likuma normu pārkāpumu, tiek pieņemts lēmums par administratīvā pārkāpuma lietas uzsākšanu vai gadījumos, ja pārkāpums mazsvarīgs, neuzsākšanu, izsakot mutvārdu aizrādījumu. Visbiežāk pārkāptās Interešu konflikta novēršanas likuma normas ir:

- amata savienošanas ierobežojumi (6. un 7.p.);
- administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumi (11.p.);
- komercdarbības ierobežojumi (10.p.);
- ierobežojums rīkoties ar publiskas personas institūcijas mantu (18.p.).

Nosakot sodu, tiek izvērtēts, vai nodarījums ir būtisks, nebūtisks, smags vai mazāk smags, un atbilstoši tam tiek noteikts soda veids. Nosakot soda veidu, galvenais kritērijs ir pārkāpuma raksturs.

Mutvārdu aizrādījumu, izskatot administratīvo pārkāpumu, izsaka gadījumos, kad pārkāpums ir maznozīmīgs. Piemēram, ja nav saņemta rakstveida atļauja amata savienošanai, bet amata savienošana tomēr ir pieļaujama, saņemot rakstisku iestādes vadītāja atļauju, un, ja

²Vadlīnijas par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā (2018.) Pieejams: https://www.knab.gov.lv/lv/education/training/internal_control/

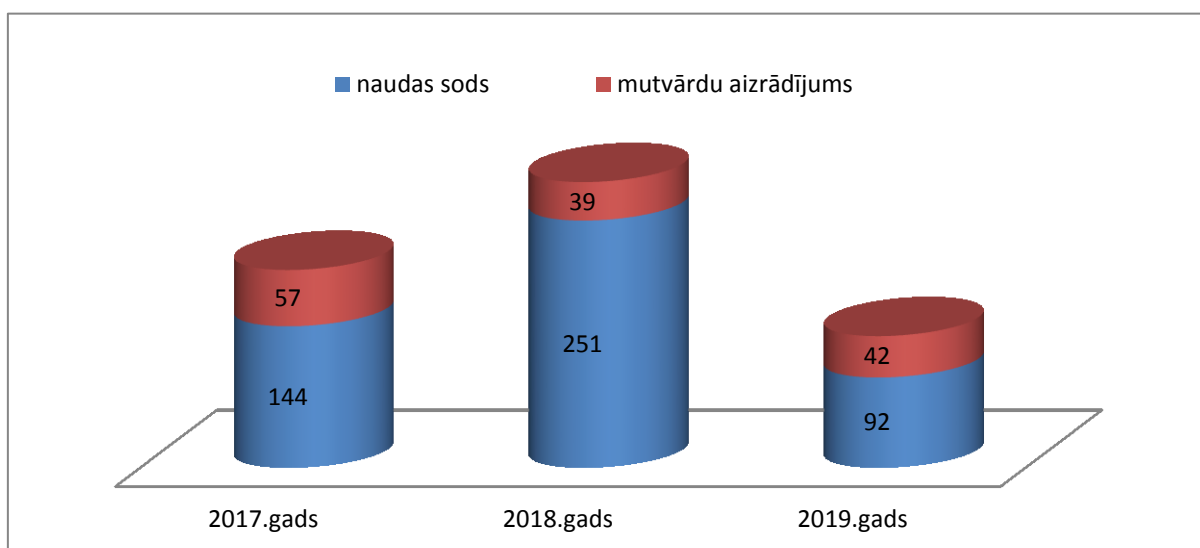
tā nav radījusi interešu konfliktu un/vai uz pārkāpuma izskatīšanas brīdi amatu savienošana neturpinās.

Apkopojot Biroja rīcībā esošo informāciju, norādām, ka par Interešu konflikta novēršanas likumā valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu neievērošanu 2019.gadā uzsākta lietvedība 186 administratīvo pārkāpumu lietās, pieņemot 151 lēmumu, kā arī sagatavoti 69 lēmumi par atteikšanos uzsākt lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā.

Birojs 2019.gadā ir pieņēmis lēmumus piemērot sodu vai izteikt mutvārdu aizrādījumu par konstatētajiem Interešu konflikta novēršanas likuma pārkāpumiem (turpmāk – lēmumi) 134 valsts amatpersonām, 2018.gadā - 290 valsts amatpersonām un 2017.gadā - 201 valsts amatpersonai (*skat. 1.1.attēlu*).

1.1. attēls

Biroja pieņemtie lēmumi par Interešu konflikta novēršanas likuma pārkāpumiem no 2017.gada līdz 2019.gadam

Birojs norāda, ka 2019.gadā visvairāk tika konstatēti pārkāpumi par valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumu neievērošanu (43 lēmumi jeb 28,5%). Tāpat, līdzīgi kā iepriekšējos gados, arī 2019.gadā vieni no biežāk konstatētajiem pārkāpumiem saistīti ar valsts amatpersonu rīcību ar publiskas personas finanšu līdzekļiem un mantu (29 lēmumi jeb 19,2%) un valsts amatpersonu dienesta pienākumu pildīšanai pieejamās informācijas izmantošanu personīgajās interesēs (26 lēmumi jeb 17,9%). Apkopotā informācija liecina, ka 2019.gadā salīdzinājumā ar 2018. un 2017.gadu ir ievērojami samazinājies Birojā pieņemto lēmumu skaits. Viens no iemesliem minētajam samazinājumam ir tas, ka 2019.gadā ievērojami mazāk konstatēti valsts amatpersonu – pašvaldības domju deputātu – pārkāpumi, kas pieļauti, koleģiāli pieņemot pašvaldības domes lēmumus. Piemēram, 2018.gadā Birojs konstatēja ievērojamu skaitu pārkāpumu par izdevumu apstiprināšanu pašvaldības budžetā par pašvaldības laikraksta izdošanu krievu valodā, piešķirot pašvaldības finanšu līdzekļus normatīvajos aktos neparedzētiem mērķiem.

Veicot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā noteiktās funkcijas valsts amatpersonu darbības kontroles jomā, 2019.gadā Biroja amatpersonas sniegušas 152 rakstiskus skaidrojumus par Interešu konflikta novēršanas likuma normu piemērošanu. Tāpat Birojs organizē izglītošanas pasākumus valsts amatpersonām un publiskas personas institūciju darbiniekiem par pretkorupcijas, interešu konflikta novēršanas, publiskās pārvaldes ētikas, iekšējās kontroles korupcijas risku novēršanas un pretkorupcijas pasākumu plānu izstrādes jautājumiem (sk. 2.4.sadaļu). Tādējādi tiek veicināta izpratne par Interešu konflikta novēršanas likumā valsts amatpersonām noteiktajiem aizliegumiem un ierobežojumiem.

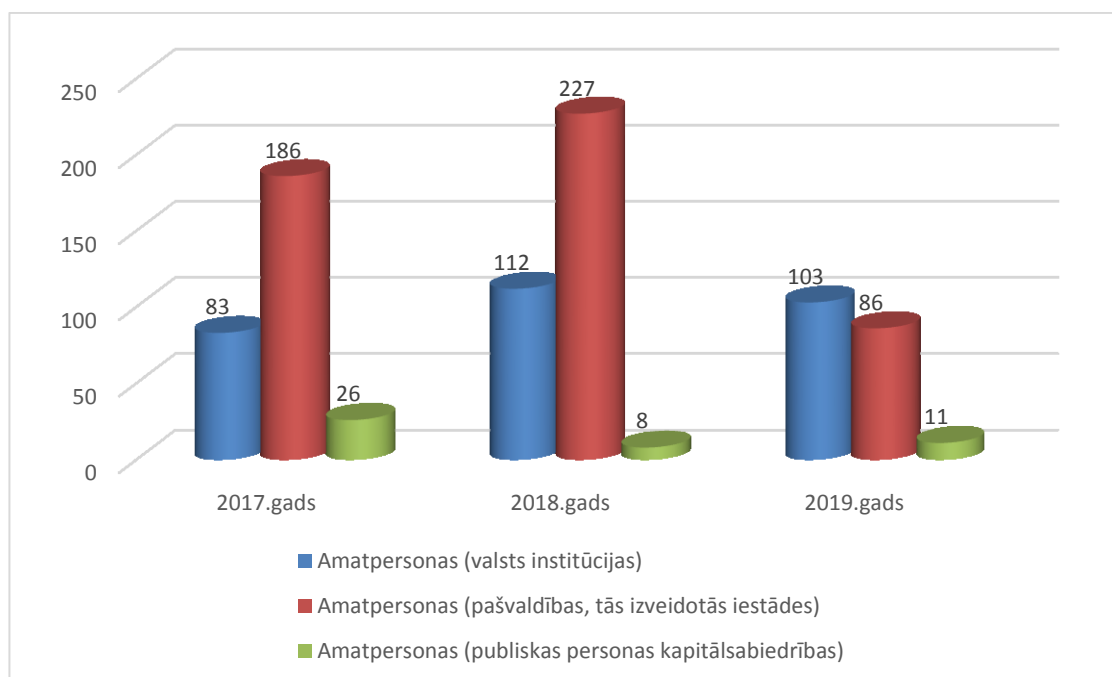
2019.gadā Birojs, veicot valsts amatpersonu kontroli, uzsāka 464, savukārt pabeidza 457 resoriskās pārbaudes. Salīdzinājumā ar 2018. gadu, 2019.gadā par 19% pieauga Birojā uzsākto resorisko pārbaudžu skaits, kā arī par 12% pieauga pabeigto resorisko pārbaudžu skaits.

Izskatot iesniegumus un sūdzības par valsts amatpersonu iespējamo darbību interešu konflikta situācijā, vienlaicīgi tika pārbaudīta arī šo valsts amatpersonu deklarācijās norādītā informācija, lai konstatētu, vai valsts amatpersonas ir ievērojušas Interešu konflikta novēršanas likumā noteiktos ierobežojumus, aizliegumus un pienākumus. Kopumā pārbaudītas 473 valsts amatpersonas, izvērtējot 623 valsts amatpersonu deklarācijās norādītās ziņas. Pamatojoties uz minēto, Birojs secina, ka iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas ietvaros institūcijas identificē iespējamus pārkāpumus un ziņo par tiem atbildīgajām institūcijām.

Vienlaikus konstatēts, ka 2019.gadā ir krietni samazinājies pašvaldības un tās izveidotās iestādes strādājošo valsts amatpersonu skaits, kuru darbībās tika konstatēti Interešu konflikta novēršanas likuma normu pārkāpumi un ir piemērots naudas sods vai izteikts mutvārdu aizrādījums. Tas ir izskaidrojams ar iepriekš jau minētajiem pārkāpumiem 2018.gadā par pašvaldības laikraksta izdošanu krievu valodā. Savukārt 2019.gadā, salīdzinot ar 2018.gadu, pieaudzis publiskas personas kapitālsabiedrībās nodarbināto amatpersonu skaits, kuras ir pārkāpušas Interešu konflikta novēršanas likumā noteikto (*skat.1.2.attēlu*).

1.2.attēls

Valsts amatpersonas, kuru darbībās konstatēti Interešu konflikta novēršanas likuma normu pārkāpumi

1.2. Biroja darbība korupcijas apkarošanā

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 386.panta pirmās daļas 6.punktam Birojs ir izmeklēšanas iestāde. Birojs veic izmeklēšanu un operatīvo darbību, lai atklātu Krimināllikumā paredzētos noziedzīgos nodarījumus, un saskaņā ar Kriminālprocesa likumu Biroja kompetencē ietilpst šādu noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā izmeklēšana:

- dienesta pilnvaru pārsniegšana;
- dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana;

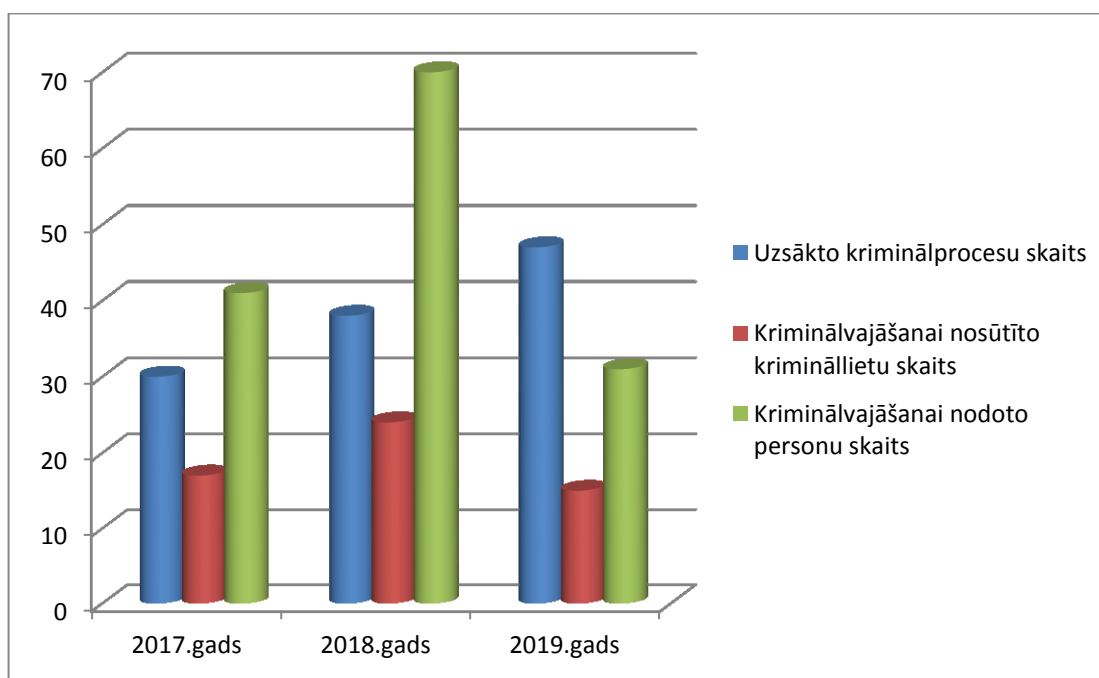
- valsts amatpersonas bezdarbība;
- kukuļņemšana;
- kukuļa piesavināšanās;
- starpniecība kukuļošanā;
- kukuļdošana;
- valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu pārkāpšana;
- neatļauta piedalīšanās mantiskos darījumos;
- tirgošanās ar ietekmi;
- prettiesiska labumu pieprasīšana un pieņemšana;
- dienesta viltojums (mantkārīgā nolūkā);
- nepatiess dienesta ziņojums;
- neizpaužamu ziņu izpaušana;
- neizpaužamu ziņu izpaušana pēc amata atstāšanas.

2019. gadā Birojs uzsāka 47 kriminālprocesus, kas ir par 9 kriminālprocesiem vairāk nekā 2018.gadā un par 17 kriminālprocesiem vairāk nekā 2017.gadā. 2019. gadā kriminālvajāšanas uzsākšanai prokuratūras iestādēm Birojs nosūtīja 15 kriminālprocesus pret 31 personu, 2018.gadā 24 kriminālprocesus pret 70 personām un 2017.gadā 17 kriminālprocesus pret 41 personu (*skat. 1.2. attēlu*).

Apkopojot Biroja rīcībā esošo informāciju, norādām, ka 2019.gadā visvairāk kriminālprocesu uzsākts saistībā ar prettiesisku rīcību ar publiskas personas mantu vai finanšu līdzekļiem, publisko iepirkumu rīkošanu, rīcību būvniecības procesā, tiesībaizsardzības iestāžu funkciju īstenošanu, kā arī uzraudzības un kontroles funkciju veikšanu. Birojs secina, ka 2019. gadā augsti korupcijas riski saglabājās publisko iepirkumu jomā, vienlaikus ievērojami vairāk kriminālprocesu uzsākts par iespējamu prettiesisku rīcību ar publiskas personas mantu vai finanšu līdzekļiem.

1.2.attēls

Uzsāktie kriminālprocesi, kriminālvajāšanai nosūtītās krimināllietas un personas

Birojs norāda, ka 2019.gadā kriminālvajāšanas uzsākšanai visbiežāk nosūtīti kriminālprocesi, kuros izmeklētas noziedzīgas darbības pašvaldības iestādēs (t.sk. pašvaldību

kapitālsabiedrībās), publisko iepirkumu, kā arī valsts pārvaldes iestāžu darbībā. Koruptīvas darbības veiktas arī finanšu nozarē un komercdarbībā, kā arī kriminālprocesa izmeklēšanas ietvaros konstatēti noziedzīgi nodarījumi, kas saistīti ar šaujammieroču un munīcijas aprites jomu.

Biroja rīcībā esošie dati liecina, ka 2019.gadā lietas materiāli kriminālvajāšanas uzsākšanai tika nosūtīti par 5 (piecām) pašvaldību un to izveidoto iestāžu amatpersonām (nodarbinātajiem), 2 (divām) ministriju un to padotības iestāžu amatpersonām (nodarbinātajiem), 6 (sešām) publiskas personas kapitālsabiedrību amatpersonām (nodarbinātajiem) par 17 fiziskām personām un 1 (vienu) Saeimas deputātu.

2. IEKŠĒJĀS PRETKORUPCIJAS KONTROLES SISTĒMAS NOVĒRTĒJUMS

Iekšējās kontroles sistēmas ieviešana publiskas personas institūcijās ir efektīvs mehānisms korupcijas un interešu konflikta risku mazināšanai, nodrošinot korupcijas risku vadību un pretkorupcijas pasākumu plānošanu un izpildes uzraudzību. Ar iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas mehānismiem ir iespējams identificēt un novērtēt pēc prioritātes negodprātīgas rīcības riskus institūcijas funkciju izpildē, precīzi formulēt nepieciešamos pasākumus korupcijas un interešu konfliktu risku atklāšanai, ierobežošanai vai kompensēšanai, izglītot darbiniekus par problēmām, ar kādām var nākties saskarties, pildot savas funkcijas, un vēlamajiem risinājumiem, kā arī uzraudzīt situāciju institūcijā.

Analizējot publiskas personas institūciju iepriekšējo gadu sniegtos datus par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas ieviešanu, secināms, ka ne visās institūcijās bija ieviesta iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēma, vai arī bija ieviesti tikai atsevišķi tās pamatelementi.³

Lai veiktu iekšējās kontroles sistēmas novērtējumu korupcijas un interešu konflikta riska novēršanā publiskas personas institūcijās, nepieciešams apzināt un analizēt institūciju esošo praksi iekšējo pretkorupcijas pasākumu organizēšanā. Birojs veica publiskas personas institūciju aptauju ar mērķi apzināt publiskas personas institūcijas, kurās pretkorupcijas kontroles sistēma ir ieviesta pilnībā un kuru institūciju vadītāji nav ieviesuši nemaz vai ieviesuši daļēji pretkorupcijas pasākumus institūcijā, kā arī identificēt, kādi pasākumi vai darbības publiskas personas institūcijā būtu uzlabojami. Attiecīgi Birojs publiskas personas institūcijām lūdza sniegt informāciju par institūcijas iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu, izmantojot jautājumu tabulu "Iekšējās kontroles sistēmas novērtējums".

Informācija tika lūgta visām ministrijām un pašvaldībām, Valsts kancelejai, Latvijas Bankai, Nacionālajai elektrisko plašsaziņu līdzekļu padomei, Finanšu un kapitāla tirgus komisijai, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai, Tiesībsarga birojam, Centrālajai vēlēšanu komisijai, Valsts kontrolei, Pārresoru koordinācijas centram, Ģenerālprokuratūrai, Satversmes tiesai, Satversmes aizsardzības birojam, Augstākajai tiesai un Finanšu izlūkošanas dienestam. Ministrijām un Valsts kancelejai tika lūgts sniegt informāciju ne tikai par iestādes, bet arī par tās padotībā esošo iestāžu un kapitālsabiedrību (kurā ministrija ir valsts kapitāla daļu turētāja) iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu. Tāpat pašvaldībām tika lūgts sniegt informāciju par pašvaldības, tās izveidoto iestāžu (tajā skaitā speciālās ekonomiskās zonas), kapitālsabiedrību (kurās kapitāla daļas pieder pašvaldībai) un atvasināto publiskas personas institūciju (ostas, brīvostas), kuru valdē ir pašvaldības pārstāvis, iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu. Minētās institūcijas tika aicinātas atbildēt uz jautājumiem par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmu institūcijā ar atbilžu variantiem "jā" vai "nē", vienlaikus tika lūgts sniegt pamatojumu vai skaidrojumu norādītajai atbildei (*skat. pielikumu*).

Birojs ir saņēmis un apkopojis informāciju par 2077 publiskas personas institūciju iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu (*skat. 2.1.tabulu*).

Norādām, ka aptaujas datu apkopojums neietver pretkorupcijas pasākumu plānu un korupcijas risku mazinājošo pasākumu kvalitātes novērtējumu.

Papildus Birojs vērš uzmanību, ka ne visas publiskās personas institūcijas ir sniegušas informāciju par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmu institūcijā. Piemēram, no 119 pašvaldībām informāciju ir sniegušas 109 pašvaldības (informāciju nav sniegušas – Baldones novada pašvaldība, Cesvaines novada pašvaldība, Ciblas novada pašvaldība, Jaunpiebalgas novada pašvaldība, Ķeguma novada pašvaldība, Madonas novada pašvaldība, Mērsraga novada pašvaldība, Nīcas novada pašvaldība, Rūjienas novada pašvaldība un Viesītes novada

³ Informatīvais ziņojums "Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijā". Pieejams: <https://www.knab.gov.lv/lv/legislations/zino/543895->

pašvaldība). Vienlaikus jāņem vērā, ka daļu institūciju sniegtie dati par iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu neietver informāciju par visām to padotības iestādēm.

2.1.tabula

Publiskas personas institūcijas, kuras sniegušas informāciju par iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu

Institūcijas, kuras piedalījās aptaujā	Skaits
Ministrijas un Valsts kanceleja	14
Ministriju padotības iestādes	117
Pašvaldības	109
Pašvaldību izveidotās iestādes (skolas, pagasta pārvaldes, sociālie dienesti, bāriņtiesas u.c.)	1497
Ostas (Mērsraga osta, Salacgrīvas osta, Ventspils osta, Jūrmalas osta)	4
Valsts kapitālsabiedrības	68
Pašvaldību kapitālsabiedrības	257
Centrālā vēlēšanu komisija	1
Finanšu un kapitāla tirgus komisija	1
Finanšu izlūkošanas dienests	1
Latvijas Banka	1
Pārresoru koordinācijas centrs	1
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	1
Satversmes aizsardzības birojs	1
Satversmes tiesa	1
Augstākā tiesa	1
Nacionālā elektrisko plašsaziņu līdzekļu padome	1
Valsts kontrole	1
Kopā:	2077

2.1. Pretkorupcijas pasākumu plāna izstrāde

Gan Korupcijas novēršanas un apkarošanas programmā 2009.–2013.gadam, gan spēkā esošajās Pamatnostādnēs tika iekļauti uzdevumi, kas paredzēja visām valsts pārvaldes iestādēm un pašvaldībām izstrādāt, ieviest un aktualizēt pretkorupcijas plānus. Papildus 2017.gada 27.oktobrī stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr.630, kuri nosaka iekšējās kontroles sistēmas pamatprasības korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā. Minēto noteikumu 15.punkts nosaka pienākumu publiskas personas institūcijām izveidot iekšējās kontroles sistēmu līdz 2018.gada 31.decembrim.

Aptaujas dati liecina, ka no aptaujātajām 2077 institūcijām 1650 institūcijās ir izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns. Birojs secina, ka, neskatoties uz to, ka Ministru kabineta noteikumi Nr.630 paredz, ka jau šobrīd visām publiskas personas institūcijām ir jābūt izstrādātiem pretkorupcijas pasākumu plāniem, dati liecina, ka daudzas institūcijas (427) neievēro normatīvo aktu prasības. (sk.2.2.tabulu). Tai pat laikā 2017.gadā Birojam informāciju sniedza 1525 institūcijās, no kurām tikai 687 institūcijās bija izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns. Tādējādi Birojs norāda, ka nevar sniegt precīzu informāciju, par cik procentiem ir palielinājies to institūciju skaits, kurās ir izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns, jo atšķiras to institūciju skaits, kuras sniedza Birojam informāciju. Vienlaikus secināms, ka, salīdzinājumā ar 2017.gadā iegūto informāciju, 2019.gadā ievērojami palielinājies to publiskas personas institūciju skaits, kuras ir izstrādājušas pretkorupcijas pasākumu plānu.

Publiskas personas institūcijas, kurās izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns

Institūcijas	Institūcijas, kuras piedalījās aptaujā	Institūcijas, kurās izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns (kā atsevišķs dokuments)	Institūcijas, kurās izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns (kā atsevišķs dokuments) %
Ministrijas un Valsts kanceleja	14	12	85,7
Ministriju padotības iestādes	117	99	84,6
Pašvaldības	109	90	82,6
Pašvaldības izveidotās iestādes (skolas, pagasta pārvaldes, sociālie dienesti, bāriņtiesas u.c.)	1497	1209	80,8
Ostas (Mērsraga osta, Salacgrīvas osta, Ventspils osta, Jūrmalas osta)	4	2	50
Valsts kapitālsabiedrības	68	49	72,1
Pašvaldības kapitālsabiedrības	257	184	71,6
Centrālā vēlēšanu komisija, Finanšu un kapitāla tirgus komisija, Latvijas Banka, Pārresoru koordinācijas centrs, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Satversmes aizsardzības birojs, Satversmes tiesa, Augstākā tiesa, Nacionālā elektrisko plašsaziņu līdzekļu padome, Finanšu izlūkošanas dienests, Valsts kontrole.	11	5	45,5
Kopā:	2077	1650	79,4

Papildus jāpiezīmē, ka Daugavpils novada pašvaldība, Neretas novada pašvaldība, Ropažu novada pašvaldība, Lubānas novada pašvaldība, Valkas novada pašvaldība, Alojas novada pašvaldība izstrādāja pretkorupcijas pasākumu plānu tikai pēc Biroja informācijas pieprasījuma sniegt datus par pretkorupcijas pasākumu plānu institūcijā, t.i. 2019.gada nogalē, dažas pat 2020.gada sākumā.

Tāpat, apkopojot informāciju, tika konstatēts, ka vairākas pašvaldības izstrādājušas vienotu pretkorupcijas pasākumu plānu, kurš ir saistošs arī tās izveidotajām iestādēm un/vai kapitālsabiedrībām, kurās kapitāla daļas pieder pašvaldībai. Biroja ieskatā šāda prakse ir atbalstāma. Tomēr aptaujas dati liecina, ka pašvaldību izveidotās iestādes, kurām pretkorupcijas pasākumu plānu ir izstrādājusi pašvaldība, ne vienmēr ir informētas par pretkorupcijas pasākumu plāna esamību un to, kāda informācija pretkorupcijas pasākumu plānā ir iekļauta, kā arī par to, kā praksē pielietot pretkorupcijas pasākumu plāna pamatelementus.

Birojs vērs uzmanību, ka, izstrādājot vienotu pretkorupcijas pasākumu plānu, publiskas personas institūcijai ir jāuzņemas atbildība par šī plāna efektīvu mehānismu pielietošanu katrā tās padotības iestādē un jānodrošina, ka visi institūciju vadītāji iesaistās plāna sagatavošanas, ieviešanas un aktualizēšanas procesā, kā arī institūciju vadītāji un nodarbinātie ir informēti par pretkorupcijas pasākumu plāna esamību un nodrošina plānā

iekļauto uzdevumu izpildi. Tāpat Birojs vērš uzmanību, ka, izstrādājot šādu plānu, ir jāapzinās katras iestādes darbības specifika, kā arī noteiktajiem pretkorupcijas pasākumiem ir jābūt konkrētiem un vēršiem uz katru iestādi atsevišķi.

Jāuzsver, ka pretkorupcijas pasākumu plāna būtība un ieviešana ir labas pārvaldības instruments institūcijā. Tāpat tas arī ir preventīvs mehānisms korupcijas un interešu konflikta riska novēršanā. Gadījumos, kad publiskas personas institūcijā ieviestās, piemēram, Risku vadības vai Kvalitātes vadības sistēmas ietvaros ir identificēti korupcijas un interešu konflikta riski, noteikti veicamie pasākumi to mazināšanai un izpildītas Ministru kabineta noteikumos Nr.630 noteiktās pamatprasības, institūcijā var nebūt izstrādāts atsevišķs pretkorupcijas pasākumu plāns.

Aptaujas rezultātā tika secināts, ka 493 publiskas personas institūcijas ir nodrošinājušas korupcijas risku identificēšanu, analīzi un novērtēšanu institūcijā iekšējās kontroles sistēmas ietvaros. Jāpiebilst, ka daļa no minētajām institūcijām aptaujā norādīja, ka papildus ir arī izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns.

Vienlaikus secinām, ka ne visas publiskas personas institūcijas, kuras norādīja, ka ir izveidojušas iekšējās kontroles sistēmu, kuras ietvaros būtu identificēti, analizēti un novērtēti korupcijas riski, ir faktiski identificējušas un novērtējušas korupcijas riskus, piemēram, Kvalitātes vadības vai Risku vadības sistēmas ietvaros. To liecina publiskas personas institūciju sniegtās atbildes. Piemēram, atbildot uz aptaujas 2.jautājumu, institūcijas atbild apstiprinoši, ka pretkorupcijas plāns nav izstrādāts kā atsevišķs dokuments, bet institūcijā ir izveidota iekšējās kontroles sistēma, kuras ietvaros ir identificēti, analizēti un novērtēti iespējamie korupcijas riski un noteikti veicamie pasākumi korupcijas risku novēršanai. Tai pat laikā minētās institūcijas ailē "skaidrojums/komentārs" norāda: "Ir teorētiski ieviests. Dokuments nav izstrādāts", vai "Pašvaldības īstenojamie pasākumi iekšējās kontroles jomā noteikti atbilstoši darbības organizēšanas laikā konstatētām sistēmas nepilnībām", vai "noteikti Ētikas kodeksā", vai "Iekšējā kontroles sistēma noteikta iestādes darbību reglamentējošos normatīvajos aktos (nolikumi) nodaļu nolikumos/reglamentos un darbinieku amata aprakstos" utt. Tāpat, apkopojot institūciju sniegtos datus, Birojs norāda, ka no publiskas personas institūcijām, kuras sniegušas atbildes, tikai 1447 iestādes identificē korupcijas riskam pakļautās funkcijas, darbības jomas un procesus, kas liek secināt, ka iekšējās kontroles sistēmas pamatelementi netiek izmantoti efektīvi.

Birojs vērš uzmanību, ka svarīgi ir ne tikai izstrādāt pretkorupcijas pasākumu plānu, bet arī periodiski aktualizēt to, pārskatot gan identificētos korupcijas un interešu konflikta riskus, gan veicamos pasākumus to mazināšanai.

Atspoguļotā informācija 2.4.tabulā liecina, ka publiskas personas institūcijas, kuras ir izstrādājušas pretkorupcijas pasākumu plānus, ne vienmēr veic pretkorupcijas pasākumu plāna pārskatīšanu. Piemēram, aptaujas ietvaros dažas institūcijas norādīja, ka pretkorupcijas pasākumu plāna aktualizēšanu veic "pēc nepieciešamības". Birojs norāda, ka minētajos gadījumos nav skaidri saprotams, kādos gadījumos tiek pārskatīti pretkorupcijas pasākumu plāni, tajos iekļautā informācija un izvērtējums.

Biroja ieskatā pretkorupcijas pasākumu plāna aktualizēšana ir viens no svarīgākajiem pamatelementiem, lai publiskas personas institūcija varētu savlaicīgi identificēt korupcijas riskus, balstoties uz institūcijas līdzšinējo pieredzi, izmaiņām un aktualitātēm. Tāpat Biroja ieskatā publiskas personas institūcijas vadītājam ir ne tikai jānosaka periodiska pretkorupcijas pasākuma plāna pārskatīšana, bet arī jānosaka kritēriji un gadījumi, kad pārskatīšana ir jāveic pirms noteiktā termiņa. Pašreiz, analizējot institūciju sniegto informāciju, Birojs secina, ka pretkorupcijas plāna izstrāde bieži vien institūcijās ir formāls pasākums.

Pretkorupcijas pasākumu plānu izstrāde un to aktualizēšana

Institūcijas	Ministrijas, Valsts kanceleja un to padotības iestādes	Pašvaldības un to izveidotās iestādes	Valsts kapitālsabiedrības	Pašvaldību kapitālsabiedrības
Institūcijas, kuras piedalījās aptaujā	131	1606	68	257
Pretkorupcijas pasākumu plāni	111	1299	49	184
Institūcijas, kuras aktualizē pretkorupcijas pasākumu plānus	109	1016	40	150

2.2. Pretkorupcijas pasākumu plāns un tā saturs

Ministru kabineta noteikumos Nr.630 noteiktas pamatprasības, kuras ir jāievēro, izveidojot un pilnveidojot iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmu. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.630 7.2.apakšpunktu institūcijām ir jāidentificē funkcijas vai darbības jomas, vai procesi institūcijā, kas ir pakļauti korupcijas riskam, un jānosaka korupcijas riskam pakļautie amati. Savukārt atbilstoši identificētajām funkcijām vai darbības jomām, vai procesiem institūcijā ir jānosaka korupcijas un interešu konflikta riski. Minētais nodrošinās, ka tiks noteikti nevis vispārīgi, bet konkrētai institūcijai raksturīgi korupcijas un interešu konflikta riski.

Birojs norāda, ka korupcijas riskam ir pakļautas tās funkcijas, darbības jomas un procesi, kurus veicot nodarbināto amatu pienākumi saistīti ar:

- privātpersonu darbības un institūcijas funkciju izpildes uzraudzību un/vai kontroli, tai skaitā, komercdarbības jomā, kas tiek veikta saskarsmē ar privātpersonu, vai veicot privātpersonu darbību uzraudzību un kontroli ārpus institūcijas;
- tiesībām rīkoties ar publiskas personas institūcijas finanšu līdzekļiem un mantu;
- publiskajiem iepirkumiem, sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja iepirkumiem un publisko privāto partnerību;
- lēmumu pieņemšanu par materiālu vērtību sadali, pārdali, atsavināšanu, izlietojumu vai iznomāšanu, iegūšanu īpašumā;
- rīcību ar skaidru naudu vai citiem vērtīgiem aktīviem;
- citām personām saistošu lēmumu un tiesību aktu projektu izstrādi vai tiesību aktu izdošanu (piemēram, administratīvie akti, atļaujas, licences izsniegšana, sociālās palīdzības un citu tiesību piešķiršana, nodokļu un nodevu administrēšana);
- izmeklēšanas un administratīvās sodīšanas pilnvaru realizāciju, operatīvās darbības veikšanu;
- valsts noslēpuma objektu apriti un komercnoslēpumu saturošu informāciju;
- ierobežotas pieejamības informāciju, arī fiziskas personas datiem.⁴

Pretkorupcijas pasākumu plāna pamatā ir jāidentificē korupcijas riski un atbilstoši tiem ir jānosaka veicamie pasākumi to mazināšanai. Pretkorupcijas pasākumu plāns ir iestādes

⁴Vadlīnijas par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā (2018.) Pieejams: https://www.knab.gov.lv/lv/education/training/internal_control/

korupcijas risku pārvaldības instruments. Tikai apzinoties, identificējot un analizējot korupcijas un interešu konflikta riskus publiskas personas institūcijā, tos var pārvaldīt un noteikt efektīvus korupcijas un interešu konflikta risku novēršanas/mazināšanas pasākumus.

Ministru kabineta noteikumi Nr.630 nosaka, ka institūcijai ne retāk kā reizi trijos gados ir jāpārskata institūcijas identificētie korupcijas riski (t.sk. korupcijas riskam pakļautās nodarbināto funkcijas, darbības jomas un procesus) un to īstenoto pasākumu izpilde. Aptaujas dati liecina, ka vairākas institūcijas neievēro Ministru kabineta noteikumu Nr.630 noteiktās prasības (*sk.2.5.tabulu*).

Analizējot institūciju sniegtos datus, Birojs secina, ka vairumā gadījumu institūcijas identificē korupcijas riskam pakļautās funkcijas, darbības jomas, procesus un amatus. Tomēr Birojs konstatē, ka korupcijas risku identificēšana institūcijās nereti ir formāla.

Aptaujas ietvaros dažas institūcijas (lielākoties tās, kurām ir izstrādāts vienots pretkorupcijas pasākumu plāns visām padotības iestādēm) informēja, ka, identificējot korupcijas riskam pakļautās funkcijas un darbības jomas, tās tika skatītas vispārīgi, uzsvāru liekot uz darbības jomu. Analizējot publiskas personas institūciju sniegto informāciju, secināms, ka ne visas institūcijas veic padziļinātu amata un ar to saistītu funkciju un procesu analīzi. Piemēram, dažas pašvaldību iestādes norādīja, ka korupcijas riskam ir pakļauti tikai tie amati, kuriem ir jāiesniedz valsts amatpersonu deklarācijas, vai tikai tie amati, kuriem ir piekļuve materiālām lietām. Papildus dažas institūcijas arī norādīja, ka "būtu lietderīgi iegūt papildu informāciju par metodiskajiem materiāliem risku identificēšanā". Attiecīgi secināms, ka viens no iemesliem, kāpēc publiskas personas institūciju pieeja pretkorupcijas pasākumu plāna izstrādei ir formāla, ir nepietiekama institūciju vadītāju izpratne par pretkorupcijas pasākumu nozīmi institūcijā un nepietiekamas zināšanas tā izstrādei. Birojs vērs uzmanību, ka, lai identificētu konkrētam amatam, funkcijām vai darbībām pakļautos korupcijas riskus, publiskas personas institūcijai ir nepieciešams veikt detalizētu analīzi par veicamajiem pienākumiem, to specifiku, lēmumu pieņemšanas kārtību un to ietekmi, kā arī darbības raksturu, kuru veicot var iestāties korupcijas risks.

Aptaujas dati liecina, ka ne visas publiskas personas institūcijas veic pretkorupcijas pasākumu izvērtējumu, kā arī, ja pretkorupcijas pasākumu plāns ir izstrādāts, ne vienmēr tiek sagatavots ziņojums/informācija par plānā iekļauto uzdevumu izpildi. Piemēram, aptaujā vairākas institūcijas informēja, ka ziņojumus par pretkorupcijas plāna izpildi gatavo "pēc pieprasījuma un vajadzības" vai "atsevišķi ziņojumi netiek gatavoti, taču katru gadu tiek veiktas atzīmes par aktuāla plāna izpildi, tostarp izvērtējot to efektivitāti. Tiek arī vērtēta nepieciešamība veidot šo ziņojumu kā atsevišķu dokumentu". Ņemot vērā, ka publiskas personas institūcijas vadītājs ir atbildīgs par iekšējās kontroles sistēmas korupcijas riska novēršanai izveidi, pilnveidošanu un uzturēšanu, institūcijas vadītājam ir jābūt informētam par pretkorupcijas pasākumu izpildes gaitu. Pamatojoties uz iepriekš minēto, Birojs iesaka publiskas personas institūcijām katru gadu izstrādāt ziņojumu par pretkorupcijas pasākumu izpildi, t.sk. pretkorupcijas pasākumu efektivitātes un lietderības izvērtējumu un aktuālo informāciju.

Papildus institūciju sniegtie dati liecina, ka no aptaujātajām 2077 institūcijām tikai 1289 institūcijās tiek apzināti nodarbinātie, kuri ir korupcijas riska grupā, ņemot vērā amata ietvaros veicamās funkcijas un nodarbinātā individuālos apstākļus (piemēram, iepriekšējos pārkāpumus, potenciālos interešu konfliktus, personisko attieksmi). Birojs vērs uzmanību, ka, izvērtējot iestādes veicamās funkcijas un darbības, ir arī nepieciešams izvērtēt un pārzināt nodarbināto iepriekšējos faktorus, piemēram, motivācija, zināšanu un prasmju līmenis, personiskā attieksme, iepriekšējā pieredze, faktiskie notikumi un potenciālie interešu konflikti. Apkopojot aptaujas datus, dažas pašvaldību ārstniecības iestādes (slimnīcas) norādīja, ka "viņiem nav tādu nodarbināto, kuri būtu korupcijas riska grupā". Biroja ieskatā minētais liecina par to, ka iestāde nav veikusi padziļinātu analīzi korupcijas risku identificēšanā un nav izmantojusi visus tam pieejamos mehānismus.

Pretkorupcijas pasākumu plāna uzbūve

Institūcijas	Ministrijas, Valsts kanceleja un to padotības iestādes	Pašvaldības un to izveidotās iestādes	Valsts kapitālsabiedrības	Pašvaldību kapitālsabiedrības
Institūcijas, kuras piedalījās aptaujā	131	1606	68	257
Pretkorupcijas pasākumu plāni	<u>111</u>	<u>1299</u>	<u>49</u>	<u>184</u>
Pretkorupcijas pasākumu plānā ir identificēti/identificētas:				
- korupcijas riskam pakļautās funkcijas	106	1313	63	204
- korupcijas riskam pakļautās darbības jomas	111	1193	63	203
- korupcijas riskam pakļautie procesi	103	1205	60	206
- amati , kas pakļauti korupcijas riskam	113	1331	66	223
- pazīmes , kas var liecināt par nodarbinātā noslieci uz prettiesisku rīcību	74	803	51	172
- veicamie pasākumi korupcijas riska novēršanai	<u>124</u>	<u>1363</u>	<u>65</u>	<u>221</u>
Izvērtēta esošo korupcijas risku novēršanas pasākumu efektivitāte un lietderība	<u>91</u>	<u>824</u>	<u>53</u>	<u>137</u>
Sagatavoti ziņojumi par pretkorupcijas pasākuma plāna izpildi	<u>74</u>	<u>494</u>	<u>43</u>	<u>85</u>

Norādām, ka Birojs 2012.gadā sagatavoja pārskatu par korupcijas riskiem veselības aprūpes sistēmā, un jau tolaik secināja, ka korupcijas, krāpšanas un interešu konflikta uzraudzība ārstniecības jomā tiek veikta vāji, tāpēc nozari pārraugošajām institūcijām būtu nepieciešams īstenot virkni korupcijas risku novēršanas pasākumu. Minētajā pārskatā Birojs identificēja tādus iespējamus korupcijas riskus veselības aprūpes sistēmas subjektu savstarpējā mijiedarbībā kā ārstniecības iestāžu personāla un pacientu sadarbībā, ārstniecības iestāžu personāla un piegādātāju sadarbībā (publisko iepirkumu procedūrās) un ārstniecības iestāžu personāla un medikamentu ražotāju, izplatītāju, ārstniecības pakalpojumu sniedzēju sadarbībā.⁵ Birojs vērs uzmanību, ka korupcijas riski veselības nozarē joprojām pastāv, tādēļ nav pieļaujams, ka ārstniecības iestādēs nav apzināti darbinieki, kuri ir pakļauti korupcijas riskam un nav izveidoti iekšējie mehānismi šo risku mazināšanai.

⁵Korupcijas riski veselības aprūpes sistēmā. Pieejams: https://www.knab.gov.lv/upload/free/parskati/knab_risku_analize_ves_apr.pdf

2.3. Ziņošana

Interesu konflikta novēršanas likuma 21.¹ pants paredz, ka par amatpersonai zināmiem interešu konfliktiem, kuros iesaistītas citas attiecīgās institūcijas valsts amatpersonas, tā sniedz informāciju šīs institūcijas vadītājam vai Birojam, bet valsts drošības iestādēs strādājošās valsts amatpersonas minēto informāciju sniedz Satversmes aizsardzības biroja direktoram. Savukārt šā likuma 20.panta septītā daļa nosaka, ka publiskas personas institūcijas vadītājam, personai, kurai institūcijas vadītājs uzdevis pildīt interešu konflikta un korupcijas novēršanas pienākumus attiecīgajā institūcijā, vai koleģiālai institūcijai aizliegts izpaust informāciju, kas tai kļuvusi zināma, par to, kura attiecīgās publiskas personas institūcijas amatpersona vai darbinieks informējis par interešu konfliktiem, un bez objektīva iemesla radīt šādai personai tiešas vai netiešas nelabvēlīgas sekas. Proti, lai nodrošinātu Interesu konflikta novēršanas likuma minēto pienākumu izpildi, institūciju iekšējos normatīvajos aktos ir jāparedz rīcības plāns nodarbinātajiem gadījumos, kad tie vēlas ziņot par iespējamiem pārkāpumiem (t.sk. iespējamām koruptīvām darbībām), nodrošinot ziņotāja anonimitāti un ierobežojot potenciālās represīvās darbības pret ziņotāju.

Ministru kabineta noteikumu Nr.630 8.3.1.apakšpunkts paredz, ka publiskas personas institūcijas vadītājs vai viņa pilnvarota persona iekšējos normatīvajos aktos nosaka kārtību, kā darbiniekiem jārikojas gadījumā, ja tie vēlas ziņot par iespējamiem pārkāpumiem (tai skaitā iespējamām koruptīvām darbībām), ietverot pasākumus, lai nodrošinātu ziņotāja anonimitāti un aizsardzību.

Biroja apkopotā informācija norāda, ka šobrīd no 2077 aptaujātajām publiskas personas institūcijām 1613 (77,7%) institūciju iekšējos normatīvajos aktos ir paredzēta kārtība, kādā institūciju nodarbinātie var ziņot par iespējamiem attiecīgās institūcijas nodarbināto pārkāpumiem (*skat. 2.6.tabulu*).

Papildus norādāms, ka 2018.gada 11.oktobrī tika pieņemts Trauksmes celšanas likums, kurš stājās spēkā 2019.gada 1.maijā. Trauksmes celšanas likuma mērķis ir veicināt, lai sabiedrības interesēs tiek celta trauksme par pārkāpumiem, un nodrošināt trauksmes celšanas mehānismu izveidi un darbību, kā arī trauksmes cēlēju pienācīgu aizsardzību. Tāpat minētais likums paredz, ka publiskas personas institūcijas un tās privāto tiesību juridiskās personas, kurās ir vairāk nekā 50 nodarbināto, izveido iekšējo trauksmes celšanas sistēmu, nodrošinot nodarbinātajiem iespēju droši ziņot par pārkāpumiem un garantēt viņiem aizsardzību. Tādējādi Birojs vērs uzmanību, ka ne tikai Ministru kabineta noteikumi Nr.630 paredz, ka publiskas personas institūcijām iekšējos normatīvajos aktos jāietver kārtība, kā nodarbinātie var ziņot par iespējamajiem pārkāpumiem, bet plašākā tvērumā to paredz arī Trauksmes celšanas likums.

Aptaujas dati liecina, ka 77,7% aptaujāto publiskas personas institūciju iekšējos normatīvajos aktos ir paredzējuši kārtību, kādā institūciju nodarbinātie var ziņot par iespējamiem attiecīgās institūcijas nodarbināto pārkāpumiem. Tai pat laikā Birojs secina, ka joprojām vairākas publiskas personas institūcijas nav paredzējušas atbilstošu kārtību iekšējos normatīvajos aktos ziņošanai, tādējādi šīs institūcijas nepilda normatīvo aktu noteiktās prasības.

Jāatzīmē, ka tās institūcijas, kuras noteikušas kārtību, kā nodarbinātajiem jārikojas gadījumos, kad tie vēlas ziņot par iespējamiem pārkāpumiem, informēja, ka šie pasākumi noteikti "iekšējā normatīvajā aktā "Trauksmes celšanas kārtība"". Birojs atzinīgi vērtē šādas kārtības esamību publiskas personas institūcijās.

Par ziņošanas mehānismiem institūcijās

Institūcijas	Ministrijas, Valsts kanceleja un to padotības iestādes	Pašvaldības un to izveidotās iestādes	Valsts kapitālsabiedrības	Pašvaldību kapitālsabiedrības	Latvijas Banka, Nacionālā elektrisko plašsaziņu līdzekļu padome, Finanšu un kapitāla tirgus komisija, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Centrālā vēlēšanu komisija, Valsts kontrole, Pārresoru koordinācijas centrs, Satversmes tiesa, Satversmes aizsardzības birojs, Augstākā tiesa un Finanšu izlūkošanas dienests.
Institūcijas, kuras piedalījās aptaujā	131	1606	68	257	11
Institūcijas iekšējos normatīvajos aktos ir paredzēta kārtība, kā nodarbinātajiem ir jārīkojas gadījumos, kad tie vēlas ziņot par iespējamiem pārkāpumiem (t.sk. iespējamām koruptīvām darbībām)	121	1245	58	176	9

Vairākas publiskas personas institūcijas aptaujas anketās norādīja, ka, neskatoties uz to, ka institūcijā nav noteikta iekšējā kārtība, kā nodarbinātajiem ir jārīkojas gadījumos, kad tie vēlas ziņot par iespējamiem pārkāpumiem, institūcijas interneta tīmekļa vietnē ir pieejams Biroja uzticības tālrunis un aicinājums par korupciju ziņot Birojam. Biroja ieskatā ar aicinājumu ziņot par iespējamiem pārkāpumiem uz uzticības tālruni ir nepietiekami. Institūcijai ir nepieciešams regulāri informēt darbiniekus, kādi ir iespējamie pārkāpumi, kādos gadījumos darbiniekiem būtu jāziņo, jārada papildu ziņošanas mehānismi, kā arī institūcijai jārada droša vide tam. Dažas institūcijas arī norādīja, ka, lai veicinātu iekšējo ziņošanu institūcijā, institūcijās ir ieviesta anonīmo sūdzību/ziņojumu kastīte, vai nodrošināta iespēja ziņot anonīmi ar pasta vai elektroniskā pasta adreses starpniecību.

Vēršam uzmanību, ka publiskas personas institūcijas vadītājam ir jāveicina ziņošana institūcijā arī, piemēram, par ētikas normu pārkāpumiem (t.sk. šķietamo interešu konfliktu) un citiem pārkāpumiem, kuros var nebūt iesaistītas valsts amatpersonas, jo, nenovēršot pārkāpumu īsā laika posmā, tas var "pāraugt" Interešu konflikta novēršanas likuma normu pārkāpumos vai pat koruptīvajās darbībās. Vienlaikus atgādinām, ka informācija, kura tiek iegūta no nodarbināto ziņošanas par iespējamiem pārkāpumiem institūcijā, jāizmanto arī pretkorupcijas pasākumu plāna izstrādē, kā arī var tikt izmantota, lai uzlabotu iekšējos normatīvos aktus un/vai pilnveidotu procedūras institūcijā.

2.4. Izglītošana par pretkorupcijas jautājumiem

Viens no efektīvākajiem preventīvajiem pasākumiem korupcijas un interešu konflikta riska novēršanā ir sabiedrības, tajā skaitā publiskas personas institūciju informēšana, izglītošana un atgādināšana par pretkorupcijas un interešu konflikta jautājumiem.

Lai mazinātu korupcijas izplatību Latvijā, Birojs izglīto sabiedrību (tajā skaitā arī valsts amatpersonas) par pretkorupcijas, interešu konflikta un publiskās pārvaldes ētikas jautājumiem. Biroja izglītošanas darbam ir divi prioritārie virzieni: sabiedrības tolerances pret korupciju mazināšana un valsts amatpersonu izglītošana par pretkorupcijas jautājumiem.

Biroja amatpersonas 2017.gadā organizēja un vadīja 118 izglītošanas pasākumus (seminārus), 2018.gadā - 107 izglītošanas pasākumus, savukārt 2019.gadā – 113 (*skat. 2.7.tabulu*). Semināru ietvaros tika skaidrots par pretkorupcijas, interešu konflikta novēršanas, publiskās pārvaldes ētikas, iekšējās kontroles korupcijas risku novēršanas un pretkorupcijas pasākumu plānu izstrādes jautājumiem. Biroja izglītošanas semināros piedalījās valsts amatpersonas un darbinieki, tajā skaitā civildienesta ierēdņi, iestāžu vadītāji un vietnieki, pašvaldību domju priekšsēdētāji un vietnieki, izpilddirektori, pagasta pārvalžu vadītāji, deputāti, iepirkumu komisiju locekļi, ārvalstu studenti un uzņēmēji.

2.7.tabula

Izglītošanas pasākumi un dalībnieki

	2017.gads	2018.gads	2019.gads
Izglītošanas pasākumi	118	107	113
Dalībnieki	5307	5818	5680

Birojā 2019.gadā turpināta valsts amatpersonu un publiskas personas institūciju darbinieku zināšanu testēšana par korupcijas un interešu konflikta novēršanas jautājumiem. Zināšanu testēšana uzsākta ne tikai ar mērķi noteikt amatpersonu zināšanu līmeni par pretkorupcijas jautājumiem un identificēt zināšanu vājās puses, bet arī mērīt un analizēt, kā gadu laikā mainās mērķauditorijas zināšanas, un noteikt prioritārās izglītojamo amatpersonu auditorijas. Kopumā veikta 628 personu zināšanu testēšana, kā rezultātā secināts, ka 2019.gadā amatpersonu un publiskas personas institūciju darbinieku zināšanas par interešu konflikta un pretkorupcijas jautājumiem ir vērtējamās kā labas, jo vidēji testētās personas atbildējušas pareizi uz 87% (2018.gadā – 86%) jautājumu. Mazāk par 60% pareizo atbilžu snieguši tikai 1,11% testēto personu.

Aptaujas dati liecina, ka ne visās institūcijās valsts amatpersonām, kuru amats pakļauts korupcijas un interešu konflikta riskam, tiek nodrošinātas apmācības par aktuālajiem jautājumiem interešu konflikta un korupcijas novēršanā (*skat. 2.8.tabulu*).

Daudzas publiskas personas institūcijas, kuras informēja, ka nodarbinātajiem, kuru amats ir pakļauts korupcijas riskam, tiek nodrošinātas apmācības (par aktuālajiem jautājumiem interešu konflikta, korupcijas novēršanā un apkarošanā), ailē "skaidrojums/komentārs" norādīja, ka, piemēram, "Darbinieki ir informēti par korupcijas riskiem", "Darbinieki, stājoties amatā, tiek iepazīstināti ar iestādes darba kārtības noteikumiem" vai "Aktuālie jautājumi tiek pārrunāti vadības sanāksmēs.

Birojs uzsver, ka Ministru kabineta noteikumu Nr.630 11.punkts paredz, ka publiskas personas institūcijas vadītājam jānodrošina apmācības darbiniekiem, kuri uzsāk darbu institūcijā un kuru amats pakļauts korupcijas riskam, kā arī vismaz reizi trijos gados - papildu apmācības. Biroja ieskatā pārrunas par aktuālajiem jautājumiem vai nodarbinātā iepazīstināšana ar ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem nav uzskatāma par apmācībām, jo neveido padziļinātu izpratni par korupcijas riska un interešu konflikta novēršanas pamatjautājumiem.

**Darbinieku apmācības par interešu konflikta un korupcijas novēršanas
jautājumiem**

Institūcijas	Ministrija, Valsts kanceleja un to padotības iestādes	Pašvaldības un to izveidotās iestādes	Valsts kapitālsabiedrības	Pašvaldību kapitālsabiedrības	Latvijas Banka, Nacionālā elektrisko plašsaziņu līdzekļu padome, Finanšu un kapitāla tirgus komisija, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Centrālā vēlēšanu komisija, Valsts kontrole, Pārresoru koordinācijas centrs, Satversmes tiesa, Satversmes aizsardzības birojs, Augstākā tiesa un Finanšu izlūkošanas dienests.
Institūcijas, kuras piedalījās aptaujā	131	1606	68	257	11
Institūcijas, kurās nodarbinātajiem, kuru amats ir pakļauts korupcijas riskam, stājoties amatā, tiek nodrošinātas apmācības par aktuālajiem jautājumiem interešu konflikta, korupcijas novēršanā un apkarošanā	106	1074	62	179	9
Institūcijas, kurās nodarbinātajiem, kuru amats ir pakļauts korupcijas riskam, tiek nodrošinātas regulāras papildu apmācības par aktuālajiem jautājumiem interešu konflikta, korupcijas novēršanā un apkarošanā	100	751	52	130	8
Institūcijas, kurās nodarbināto zināšanas par korupcijas riskiem un to novēršanu tiek pārbaudītas	46	347	30	68	4

Vēršam uzmanību, ka publiskas personas institūcijas vadītājs var nodrošināt apmācības:

- a) nosūtot institūcijas darbiniekus piedalīties Valsts administrācijas skolas organizētajos semināros par interešu konflikta un korupcijas novēršanas jautājumiem;
- b) organizējot izglītojošus pasākumus institūcijā, uzaicinot Biroja amatpersonas vai citus ekspertus korupcijas novēršanas jomā vai piedaloties Biroja organizētajos semināros;

- c) nosūtot institūcijas pārstāvi piedalīties Biroja tālākizglītotāju programmā par pretkorupcijas jautājumiem, lai pēc programmas apguves šī amatpersona varētu organizēt darbinieku apmācību attiecīgajā institūcijā;
- d) nodrošinot darbiniekiem iespēju patstāvīgi apgūt zināšanas, izmantojot interneta vidē izveidotus apmācību moduļus.

Savukārt, citas publiskas personas institūcijas, kuras informēja, ka nodarbināto zināšanas par korupcijas riskiem un to novēršanu tiek pārbaudītas, ailē "skaidrojums/komentārs" norādīja, ka, piemēram, "Zināšanas tiek pārbaudītas regulāri, veicot atkārtotas apmācības" vai "Veiktas zināšanas visiem darbiniekiem, izmantojot online rīku" vai "Iestāde sagatavo un īsteno mācību programmu par iespējamo interešu konfliktu un krāpniecības izpausmēm ar iespējamo problēmsituāciju vispusīgu analīzi" vai "Zināšanas tiek pārbaudītas testa veidā. Mācības ir obligātas un dalība tiek fiksēta ar parakstiem", šādu institūciju praksi Birojs vērtē kā pozitīvu.

Ņemot vērā, ka aptaujas dati liecina, ka to publiskas personas institūciju skaits, kas veic pārbaudi par nodarbināto zināšanu par korupcijas riskiem un to novēršanu ir salīdzinoši neliels, Birojs informē, ka Biroja mājaslapā www.knab.gov.lv ir pieejami vairāki testi, ar kuru palīdzību nodarbinātie var novērtēt savas zināšanas par korupcijas un interešu konflikta novēršanas jautājumiem, piemēram, tests par korupcijas un interešu konflikta novēršanas jautājumiem, tests pašvaldības deputātiem, tests publiskas personas iestāžu vadītājiem un viņu vietniekiem.

Tāpat Birojs informē, ka ir izstrādājis virkni metodisko materiālu korupcijas un interešu konflikta risku mazināšanai vairākās nozarēs, informāciju par ētikas principiem un normu ievērošanu, informāciju par iekšējās kontroles izveidošanu un tml. Minētā informācija ir publiski pieejama Biroja mājaslapā, un kalpo kā liels palīginstrumentis un atbalsts publiskas personas institūcijām izpratnes veicināšanai par korupcijas un interešu konflikta novēršanas jautājumiem. Papildus Valsts kanceleja ir izstrādājusi Ministru kabineta 2018.gada 21.novembra ieteikumus Nr.1 "Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi" ar mērķi veicināt vienotu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un uz tām balstītiem ētikas pamatprincipiem, kā arī tiem atbilstošu rīcību, sekmējot labu pārvaldību un vairojot sabiedrības uzticēšanos.

3. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Analizējot informatīvajā ziņojumā sniegto informāciju, Birojs secina:

1. 2019.gadā salīdzinājumā ar 2018. un 2017.gadu ir ievērojami samazinājies Biroja pieņemto lēmumu par konstatētajiem Interesu konflikta novēršanas likuma pārkāpumiem skaits. Visvairāk 2019. gadā konstatēti valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumu pārkāpumi.
2. Salīdzinot ar 2018.gadu, 2019.gadā ievērojami samazinājies lēmumu skaits piemērot sodu vai izteikt mutvārdu aizrādījumu par konstatētajiem Interesu konflikta novēršanas likuma pārkāpumiem.
3. Salīdzinot ar 2018. gadu, 2019.gadā samazinājies to valsts amatpersonu skaits, kuras Birojs saucis pie administratīvās atbildības par amata savienošanas ierobežojumu pārkāpumiem, rīcību ar publiskas personas finanšu līdzekļiem un mantu, kā arī informācijas, kas valsts amatpersonai ir pieejama pienākumu pildīšanai, izmantošanu personīgajās interesēs.
4. Iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas ietvaros institūcijas identificē iespējamus pārkāpumus un ziņo par tiem atbildīgajām institūcijām.
5. Kopš 2017.gada ir samazinājies pašvaldībās un to izveidotajās iestādēs strādājošo valsts amatpersonu skaits, kuru darbībās konstatēti Interesu konflikta novēršanas likuma normu pārkāpumi, par kuriem piemērots naudas sods vai izteikts mutvārdu aizrādījums. Savukārt 2019.gadā, salīdzinot ar 2018.gadu, ir pieaudzis publiskas personas kapitālsabiedrībās nodarbināto amatpersonu skaits, kuras pārkāpušas Interesu konflikta novēršanas likumu.
6. Birojs 2019. gadā uzsāka 47 kriminālprocesus, kas ir par 9 kriminālprocesi vairāk nekā 2018.gadā un par 17 kriminālprocesi vairāk nekā 2017.gadā.
7. 2019. gadā augsti korupcijas riski saglabājās publisko iepirkumu jomā, vienlaikus ievērojami vairāk kriminālprocešu uzsākts par iespējamu prettiesisku rīcību ar publiskas personas mantu vai finanšu līdzekļiem.
8. Vairākas pašvaldības izstrādāja pretkorupcijas pasākumu plānu tikai pēc Biroja informācijas pieprasījuma sniegt datus par pretkorupcijas pasākumu plānu institūcijā, t.i. 2019.gada nogalē, dažas pat 2020.gada sākumā.
9. Vēl joprojām ir daudzas publiskas personas institūcijas, kurās nav ieviesta iekšējās kontroles sistēma vai izstrādāti iekšējie noteikumi, kuru ietvaros ir identificēti, analizēti un novērtēti iespējamie korupcijas riski.
10. Salīdzinājumā ar 2017.gadu, 2019.gadā publiskas personas institūciju, kuras sniegušas informāciju par iekšējās kontroles sistēmu un izstrādāto pretkorupcijas pasākumu plānu, skaits ir ievērojami palielinājies.
11. No aptaujātajām 2077 institūcijām 1650 institūcijās ir izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns. Tādējādi Birojs secina, ka daudzas institūcijas nepilda Ministru kabineta noteikumu Nr.630 noteiktās prasības.
12. Pozitīvi vērtējama pašvaldību prakse izstrādāt vienotu pretkorupcijas pasākumu plānu, kurš ir saistošs arī tās izveidotajām iestādēm un/vai kapitālsabiedrībām, kurās kapitāla daļas pieder pašvaldībai. Tai pat laikā aptaujas dati rāda, ka ne vienmēr šādos gadījumos par pretkorupcijas plāna esamību ir informētas visas institūcijas, uz kurām tas ir attiecināms, kas liecina par plāna formālu esamību.
13. No 2077 institūcijām, kuras sniegušas atbildes, 1447 iestādes identificē korupcijas riskam pakļautās funkcijas, darbības jomas un procesus. Tāpat secināms, ka iekšējās kontroles sistēmas pamatelementi netiek izmantoti efektīvi.

14. Institūcijas, kuras ir izstrādājušas pretkorupcijas pasākumu plānus, ne vienmēr veic pretkorupcijas pasākumu plāna pārskatīšanu.
15. Pārsvārā institūcijas identificē korupcijas riskam pakļautās funkcijas, darbības jomas, procesus un amatus. Tomēr, analizējot publiskas personas institūciju sniegtos datus, secināms, ka korupcijas risku identificēšana institūcijās nereti ir formāla.
16. Ne visas institūcijas veic padziļinātu amata un ar to saistītu funkciju un procesu analīzi.
17. Ne visas institūcijas veic pretkorupcijas pasākumu izvērtējumu, kā arī, ja pretkorupcijas pasākumu plāns ir izstrādāts, ne visas institūcijas sagatavo ziņojumus/informāciju par plānā iekļauto uzdevumu izpildi. Birojs iesaka katru gadu izstrādāt ziņojumu par pretkorupcijas pasākumu izpildi, t.sk. pretkorupcijas pasākumu efektivitātes un lietderības izvērtējumu un aktuālo informāciju.
18. Institūciju sniegtie dati liecina, ka no aptaujātajām 2077 institūcijām tikai 1289 institūcijās tiek apzināti nodarbinātie, kuri ir korupcijas riska grupā.
19. Dažas ārstniecības iestādes (slimnīcas) norādīja, ka "viņiem nav tādu nodarbināto, kuri būtu korupcijas riska grupā". Minētais liecina par to, ka iestāde nav veikusi padziļinātu analīzi korupcijas risku identificēšanā un nav izmantojusi visus tam pieejamos mehānismus. Birojs vērs uzmanību, ka nav pieļaujami, ka ārstniecības iestādēs nav apzināti darbinieki, kuri ir pakļauti korupcijas riskam un nav izveidoti iekšējie mehānismi šo risku mazināšanai.
20. 77,7% aptaujāto institūciju iekšējos normatīvajos aktos ir paredzējušas kārtību, kādā institūciju nodarbinātie var ziņot par iespējamiem attiecīgās institūcijas nodarbināto pārkāpumiem. Tomēr ir arī tādas institūcijas, kuras šādu kārtību nav noteikušas, tādējādi secināms, ka šīs institūcijas nepilda normatīvajos aktos noteiktās prasības.
21. Aptaujas dati liecina, ka ne visās institūcijās valsts amatpersonām, kuru amats pakļauts korupcijas un interešu konflikta riskam, tiek nodrošinātas apmācības par aktuālajiem jautājumiem interešu konflikta un korupcijas novēršanā.

Biroja mērķis ir panākt kvalitatīvu iekšējās kontroles sistēmas ieviešanu publiskas personas institūcijās. Ņemot vērā šajā informatīvajā ziņojumā identificētos problēmjautājumus, Birojs secina, ka tam jāstiprina publiskas personas institūciju izglītošana par korupcijas un interešu konflikta novēršanas jautājumiem. Vienlaikus nepieciešams sniegt lielāku atbalstu publiskas personas institūcijām iekšējās kontroles sistēmas izstrādē un pilnveidošanā, it īpaši pašvaldības iestādēs. Papildus Birojam jāveic padziļināta publiskas personas institūciju izstrādāto pretkorupcijas plānu analīze, piemēram, izlases veidā, un jāsniedz institūcijām ieteikumi, novēršot situācijas, ka pretkorupciju plānu ieviešana ir formāla. Tāpat Birojam jāvērtē administratīvās atbildības piemērošanas iespējas tām publiskas personas institūcijām, kuras nepilda normatīvajos aktos noteiktās prasības, un līdz šim nav ieviesušas iekšējās kontroles sistēmu interešu konflikta riska novēršanai un tai noteiktās pamatprasības publiskas personas institūcijā.

Korupcijas novēršanas un
apkaršanas biroja priekšnieks

J.Straume

Irina Dobelniece, 67797256
Irina.dobelniece@knab.gov.lv

Iekšējās kontroles sistēmas novērtējums

Iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošana pretkorupcijas jomā ir viens no efektīgākajiem veidiem, kā mazināt **korupcijas un interešu konflikta riskus** (turpmāk – korupcijas risks) publiskas personas institūcijās (turpmāk – Institūcija).

Veicot iekšējās kontroles sistēmas novērtējumu korupcijas riska novēršanā publiskas personas institūcijās (tostarp kapitālsabiedrībās, saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 1.panta astotā punkta b, c un d apakšpunktiem) un pamatojoties uz Ministru kabineta 2017.gada 17.oktobra noteikumiem Nr.630 “Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā”) ir nepieciešams apzināt un analizēt Institūciju praksi iekšējo pretkorupcijas pasākumu organizēšanā.

Institūcija (nosaukums):

Institūcijas padotības iestāde/kapitālsabiedrība (nosaukums):

Nr.p. k.	Jautājums	Uz katru jautājumu atbildiet ar “jā” vai “nē”. Ailē “Skaidrojums” norādiet papildus informāciju.		
		Jā	Nē	Skaidrojums/ Komentārs
1.	Vai ir izstrādāts Pretkorupcijas pasākumu plāns kā atsevišķs dokuments?			<i>Rīkojuma dokumenta datums, numurs ar kuru tika apstiprināts Pretkorupcijas pasākumu plāns.</i>
2.	Ja Pretkorupcijas pasākumu plāns nav izstrādāts kā atsevišķs dokuments, vai ir izveidota iekšējās kontroles sistēma, kuras ietvaros ir identificēti, analizēti un novērtēti iespējamie korupcijas riski (atbilstoši Institūcijas funkcijām un izdevumiem) un noteikti veicamie pasākumi korupcijas risku novēršanai?			
3.	Vai 1.punktā minētais Pretkorupcijas pasākumu plāns tiek aktualizēts?			<i>Ja Pretkorupcijas pasākumu plāns tiek aktualizēts, lūdzu norādiet, cik bieži tas tiek aktualizēts.</i>
4.	Ir identificētas korupcijas riskam pakļautās:			<i>Atzīmējiet vienu vai vairākas atbildes</i>
4.1.	funkcijas			
4.2.	darbības jomas			
4.3.	procesi			
5.	Vai ir identificēti amati, kas pakļauti korupcijas riskam?			

6.	Vai ir apzinātas pazīmes, kas var liecināt par nodarbinātā noslieci uz prettiesisku rīcību?			
7.	Vai ir noteikti veicamie pasākumi korupcijas risku novēršanai?			
8.	Kurš (amats) ir atbildīgs par Pretkorupcijas pasākumu plānu izstrādi?			
9.	Vai tiek izvērtēta esošo korupcijas risku novēršanas pasākumu efektivitāte un lietderība?			<i>Ja tiek vērtēta, tad norādiet, cik bieži.</i>
10.	Vai tiek sagatavoti ziņojumi par Pretkorupcijas pasākumu plāna izpildi?			<i>Ja tiek, tad cik bieži.</i>
11.	Vai ir apzināti nodarbinātie, kuri ir korupcijas riska grupā, ņemot vērā amata ietvaros veicamās funkcijas un nodarbinātā individuālos apstākļus (piemēram, iepriekšējos pārkāpumus, potenciālos interešu konfliktus, personisko attieksmi)?			
12.	Vai nodarbinātajiem, kuru amats ir pakļauts korupcijas riskam, tiek nodrošinātas apmācības par aktuālajiem jautājumiem interešu konflikta, korupcijas novēršanā un apkarošanā:			
12.1.	stājoties amatā			
12.2.	regulāras papildu apmācības			<i>Cik bieži tiek organizētas apmācības nodarbinātajiem?</i>
13.	Vai nodarbināto zināšanas par korupcijas riskiem un to novēršanu tiek pārbaudītas?			<i>Ja zināšanas ir pārbaudītas, tad norādiet cik bieži un kā.</i>
14.	Vai iekšējos normatīvajos aktos ir paredzēta kārtība, kā nodarbinātajiem ir jārīkojas gadījumos, kad tie vēlas ziņot par iespējamām pārkāpumiem (tajā skaitā iespējamām koruptīvām darbībām)?			<i>Ja ir, tad norādiet normatīvo aktu, kurā ir noteikta kārtība. Lūdzu norādiet veidus, kādos nodarbinātie var ziņot.</i>
15.	Vai nodarbinātie ir iepazīstināti ar iekšējiem normatīvajiem aktiem, kuros ir paredzēta kārtība, kā nodarbinātajiem ir jārīkojas interešu konflikta un koruptīvo darbību gadījumos?			<i>Ja ir, tad lūdzu norādiet kā.</i>
16.	Vai ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu ziņotāja anonimitāti un aizsardzību?			
17.	Vai ir noteikta atbildīgā amatpersona, kuras pienākumos ir 14.punktā minētās informācijas apkopošana un analīze?			<i>Ja ir noteikta atbildīgā amatpersona, tad norādiet amatpersonas ieņemamo amatu Institūcijā.</i>